

Ревізія філософського канону: під впливом постколоніальних та феміністичних студій

Ганна Петрова, к.ф.н.

Національна академія внутрішніх справ (Київ)

Утримання раціонально-теоретичною рефлексією цілісності сучасного ціннісно-сислового простору в його багатогранності й багатоманітності виявив є свідченням складання певного, з більш-менш окресленим предметним і категоріальним полем, філософського дискурсу. Сучасний філософський дискурс підносить роль інтелектуала – автора своєї життєвої позиції, водночас проблематизуючи можливі (не)визначені автором персональні «точки відліку»: спроби рефлексії щодо «життєвого світу» та осмислення власної тілесності, тим самим мимоволі відсилаючи нас до певної географічної локації з її історичним минулим і гендерної ідентичності автора, що виростає з/всупереч даної локації (Доманська, 2012; Кулик, 2020).

Відкриттям постколоніальних і феміністичних студій є «легалізація» суб'єктивної історії переживання і розуміння через надання голосу тим, чия роль була у мовчазному ствердженні істинності й повноти соціального буття (див., зокрема, розділ «Посколоніальна критика і теорія» в Зубрицька, 1996; а також Томпсон, 2006). З появою нових голосів, нових «життєвих історій» – проявлення нового, раніше не артикульованого досвіду – класичний філософський дискурс переосмислюється і трансформується: це рух класики від деконструкції до фактично самореабілітації.

Дозволю собі зупинитися на двох проблемних моментах цього дискурсу.

Так, у сучасному соціально-гуманітарному знанні формується загроза зведення всього багатоманіття прояву людського до інтелектуальних сепарацій – бінарних позицій «метрополія – колонія», «фемінне – маскулінне», що завдає більше шкоди у формуванні цілісного мультикультурного сислового простору, ніж користі для конструювання й осмислення сучасних «відкритих суспільств». Будь-яка чітко артикульована бінарна

позиція є яскравим маркером «закритості» і консервативності системи мислення із чітко окресленими полярними оціночними конотаціями: «добро – зло», «хороше – погане», «універсальне – часткове» тощо (див., зокрема, Гендер, 2003). Така система мислення значно збіднює і вихолощує мислиму цілісність соціального буття, є неповною і спекулятивною.

Інша спокуса – очікувати впливу єдиних традицій, виявлення спільної ментальності у тих, кого, згідно з марксистською традицією, визначають «поневоленим класом». І, хоч антиколоніальні й феміністичні рухи заявляють про себе майже одночасно наприкінці ХІХ – початку ХХ ст., однак у них різні голоси, досвід, різні історії. Ба більше, соціокультурне розмаїття в межах антиколоніального чи феміністичного рухів яскраво проявляє себе полярністю поглядів, глибиною соціокультурних ревізій тощо. Описувати сучасний світ, виходячи лише з напрацьованого в межах філософської рефлексії цих рухів інструментарію, є також суттєвим спрощенням картини світу.

Відносини панування та емансипації, соціальні відносини, відносини приватні й публічні – це те поле, у якому виявляє себе сучасний інтелектуал як мисленнево, так і практично, стверджуючи своїм життям і мисленням новий тип раціональності. І, напевне, як ніколи є потреба у закріпленні в сучасному філософському дискурсі базових етико-правових ідей, що позначають концепт добровільно укладеної конвенції соціальної рівноваги. Ці ідеї мають не лише описувати відношення, а й закладати в опис певні вихідні базові вимоги для їхньої реалізації, такі як толерантність, неупередженість, недискримінація. Включення цих базових вимог до ціннісно-сміслового простору філософської рефлексії гарантуватиме, на нашу думку, відображення повноти і багатогранності соціального буття і, разом із тим, виявить нові завдання для переосмислення і подальшого опрацювання.

Список посилань:

Гендер. (2003). *Енциклопедія постмодернізму*. (За ред. Ч. Вінквіста та В. Тейлора; Пер. В.Шовкун; Наук. ред. О. Шевченко). К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи». 107–108.

Доманська, Е. (2012). *Історія та сучасна гуманітаристика:*

дослідження з теорії знання про минуле. (Пер. з польск. та англ. В. Склокіна; наук. ред. В. Склоків, С. Троян). К.: Ніка-Центр. Зубрицька (ред.). (1996). *Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст.* Л.: Літопис.

Кулик, А. (2020). Маяки. *KOINE*. Отримано з: https://www.koine.community/root/%d0%bc%d0%b0%d1%8f%d0%ba%d0%b8/?fbclid=IwAR2hG5ueh0JUSb6W0G4OQKPIAprWY11RGAPТ_nPOJF15R_dkcd9HW3WmTnU

Томпсон, Е. М. (2006). *Трубадури імперії: Російська література і колоніалізм.* (Пер. з англ. М. Корчинської). К: Вид-во Соломії Павличко «Основи».

Diversity as a value in philosophy of science

Veronika Puhach

National University of Kyiv-Mohyla Academy (Kyiv)

Over the last few years, diversity became a trend. In fact, Merriam-Webster made it one of the words of the year 2011 (Word of the Year 2011), while another related word ‘feminism’ ranked #1 in 2017 (Word of the Year 2017 – Feminism). However, diversity is more than a word, it is an important value that has been implemented in different areas. What is worth noting is that it is not only implemented because of its moral value but also because it is beneficial to do so. For instance, according to research conducted by The Peterson Institute for International Economics and a report by McKinsey&Company, “a company with more diverse representation in senior management will likely achieve greater profits” (Strauss, 2018). Here, however, I want to draw attention to another potential benefit of diversity that has been explored in the area of philosophy of science: scientific research benefit.

Helen Longino puts forth the features of community structure which she finds important in the production of knowledge. These features are ways of expressing criticism, responding to it, assessment criteria of theories and equality of intellectual authority (Longino, 1995, p. 384). The last one is of interest to us since it is “intended to